
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Batanero Muñoz, Núria; Ballesteros Ventura, Neus, dir. Acompanyament socioeducatiu a les famílies : Proposta d'intervenció en relació a l'impacte de la pornografia en els adolescents i com abordar-ho dins l'entorn familiar. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2023. (Grau en Educació Social)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/301098>

under the terms of the license

TREBALL DE FI DE GRAU

Acompanyament socioeducatiu a les famílies

Proposta d'intervenció en relació a l'impacte de la
pornografia en els adolescents i com abordar-ho dins
l'entorn familiar

Autora: Núria Batanero Muñoz
Grau en Educació Social

Tutora: Neus Ballesteros Ventura
Departament de Pedagogia aplicada

Convocatòria de juny de 2024
Data d'entrega: 3 de juny

RESUM

Aquest Treball de Fi de Grau (TFG) se centra en l'elaboració i disseny d'un projecte destinat a les famílies que persegueix l'objectiu de sensibilitzar i conscienciar a les mateixes sobre els efectes que el consum de pornografia pot tenir en els seus fills i filles adolescents. En aquest document, es desenvoluparà un marc teòric que situarà la problemàtica dins el context de la infància i l'adolescència, identificant la necessitat d'abordar-la des d'una perspectiva socioeducativa a les llars, ja que, en l'actualitat, la pornografia s'ha convertit en la primera font d'informació a la qual recorren els joves per resoldre els seus dubtes sobre les relacions sexuals.

Per aquesta raó, es proposarà un projecte d'acompanyament socioeducatiu situat en el context de l'institut públic de Sallent, INS Llobregat, per conscienciar i proporcionar eines als pares i mares dels estudiants, ajudar-los a gestionar aquest conflicte a casa de manera saludable, desmuntant els tabús i superant els estigmes socials associats a la sexualitat.

Els resultats esperats de la implementació de les sis sessions de la intervenció, en el cas que aquesta es portés a terme en el context real, són que els participants adoptin i desenvolupin una postura més crítica i conscient envers el fenomen de la pornografia, millorant així la seva comunicació respecte als seus fills/es.

Conceptes/Paraules clau: Pornografia; impacte de la pornografia; sensibilització i prevenció; adolescents; acompanyament socioeducatiu.

RESUMEN

Este Trabajo de Fin de Grado (TFG) se centra en la elaboración y diseño de un proyecto destinado a las familias que persigue el objetivo de sensibilizar y concienciar a las mismas sobre los efectos que el consumo de pornografía puede tener en sus hijos e hijas adolescentes. En este documento, se desarrollará un marco teórico que situará la problemática dentro del contexto de la infancia y la adolescencia, identificando la necesidad de abordarla desde una perspectiva socioeducativa en los hogares, ya que, en la actualidad, la pornografía se ha convertido en la primera fuente de información a la que recurren los jóvenes para resolver sus dudas sobre las relaciones sexuales.

Por esta razón, se propondrá un proyecto de acompañamiento socioeducativo situado en el contexto del instituto público de Sallent, INS Llobregat, para concienciar y proporcionar herramientas a los padres y madres de los estudiantes, ayudándoles a gestionar este conflicto en casa de manera saludable, desmontando los tabúes y superando los estigmas sociales asociados a la sexualidad.

Los resultados esperados de la implementación de las seis sesiones de la intervención, en el caso de que esta se llevara a cabo en el contexto real, son que los participantes adopten y desarrollen una postura más crítica y consciente hacia el fenómeno de la pornografía, mejorando así su comunicación respecto a sus hijos e hijas.

Conceptos/Palabras clave: Pornografía; impacto de la pornografía; sensibilización y prevención; adolescentes; acompañamiento socioeducativo.

ABSTRACT

This thesis focuses on the development and design of a project aimed at families, with the main objective of raising awareness about the effects that pornography consumption can have on their adolescent children. In this document, a theoretical framework will be developed that will place the problem within the context of childhood and adolescence, identifying the need to address it from a socio-educational perspective in homes, since pornography has become the first source of information to which young people turn to resolve their doubts about sexual relations.

For this reason, a socio-educational support project will be proposed, situated in the context of the public high school of Sallent, INS Llobregat, to raise awareness and provide tools to the parents of students, helping them to manage this conflict at home in a healthy way, dismantling taboos and overcoming social stigmas associated with sexuality.

The expected results of the implementation of the six sessions of the intervention, in the event that it is carried out in the real context, are that the participants adopt and develop a more critical and conscious stance towards the phenomenon of pornography, thus improving their communication with their children.

Concepts/Keywords: Pornography; impact of pornography; awareness and prevention; teenagers; socio-educational support.

ÍNDEX

1. Introducció	2
2. Objectius	4
3. Marc teòric	4
3.1. La problemàtica de la pornografia en la infància i l'adolescència	4
3.2. Què ens diuen les dades?	5
3.3. Conseqüències del seu consum	6
3.4. Com podem prevenir el seu consum?	7
3.5. Revisió de pràctiques i recursos existents envers la sensibilització	9
4. Disseny de la intervenció	10
4.1. Contextualització	10
4.2. Col·lectiu destinatari	11
4.3. Objectius de la intervenció	11
4.4. Metodologia	11
A. Justificació de la metodologia/estratègies de la intervenció	11
B. Sessions de la intervenció	13
C. Cronograma de la intervenció	18
D. Avaluació de la intervenció	19
4.5. Resultats esperats	22
5. Conclusions	23
6. Bibliografia	25

1. Introducció

Sota la temàtica "Acompanyament socioeducatiu a les famílies", aquest TFG s'enfoca en l'estudi de l'impacte de la pornografia en els adolescents i es vol concretar en la creació i disseny d'un projecte per a la sensibilització i prevenció dels efectes nocius del seu consum. Aquesta proposta d'intervenció s'adreça als pares i mares del centre d'educació secundària INS Llobregat, situat al municipi Sallentí de la comarca del Bages.

Per a un plantejament inicial del problema, és essencial comprendre que el conflicte al qual es veuen sotmesos els pares i mares davant la manca de coneixement sobre les noves Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), així com les noves formes amb les quals es desenvolupen les relacions socials a través d'internet, provoca que no siguin capaços de fer front al que s'exposen els seus fills/es adolescents un cop accedeixen a aquests continguts sexuals on es reproduïen comportaments i actituds sexistes, maltractaments físics i verbals, juntament amb un model hegemònic de relació sexual centrat en el plaer de l'home i el coitocentrisme. Segons l'estudi de Cabrera i Ochoa (2021), es troba que hi ha dificultats per donar suport i acompanyar als fills/es en l'educació virtual, pel fet que l'educació rebuda per les famílies va ser molt tradicional i sense la utilització de les TIC. A més, l'estudi posa de manifest que l'entorn familiar és un element fonamental en l'alfabetització digital i la formació de persones crítiques.

Altrament, es pot observar que les generacions més joves han pres la pornografia com a referent d'aprenentatge sexual, la qual no està regulada ni verificada, deixant desprotegits als infants i adolescents. Aquesta manca de regulació fa que sigui l'única font d'informació d'on han obtingut respostes per resoldre els seus dubtes, provocant la integració i normalització en les seves relacions socioafectives actituds que no són saludables i que resulten perjudicials per a tothom (Merlyn et al., 2020).

Consegüentment, es considera una necessitat urgent de la societat contemporània abordar aquesta qüestió tant a través d'àmbits formals com informals. Aquest treball, però, es centra particularment en l'àmbit socioeducatiu amb les famílies. Malgrat que l'educació sexual obligatòria als centres educatius comença a implementar-se, queda molt camí per recórrer. Es percep quelcom clau que aquesta necessitat s'abordi també a les llars, ja que són els espais on es troben els referents i vincles més significatius dels infants i joves. Per aquest motiu, és crucial donar suport a les famílies que no disposen de les eines necessàries per tractar aquesta problemàtica social des de casa.

Per una banda, es pot associar la problemàtica exposada a què els adolescents han nascut i han crescut amb les tecnologies al seu abast. En el cas del territori espanyol, l'Institut Nacional d'Estadística (2022) informa de la generalització de l'ús de l'internet en franges d'edat d'entre 10 i 15 anys. De fet, la disposició de mòbils a aquestes edats apunta que aproximadament el 87% dels adolescents de 13 anys tenen aquest dispositiu pel seu ús personal. I en el cas de Catalunya, el 96% dels joves d'entre 16 i 24 anys utilitza l'internet diàriament, com a mínim cinc dies per setmana segons les dades de l'Idescat (2022).

D'altra banda, actualment els adolescents poden accedir a continguts de caràcter pornogràfic en tan sols un clic a través del seu dispositiu, el qual duen a tot arreu la major part del dia (Alonso Ruido,

Sande i Regueiro, 2022). Ja en l'any 2010, INTECO informava que els progenitors no estaven al marge d'aquesta realitat, ja que la recepció de continguts pornogràfics era un dels riscos que més preocupava aleshores.

En aquest sentit, Save the Children (2020a) destaca que els joves veuen pornografia per primera vegada en els 12 anys i el 68,2% la consumeix freqüentment. Aquest consum es produeix en la intimitat a través del telèfon mòbil i se centra en continguts gratuïts *online* basats en la violència. Triviño i Salvador Brito (2019) també exposen que la pornografia és un problema social, qui més la consumeix és la població de 12 a 14 anys. Els mateixos autors també informen que la pornografia provoca efectes neurològics perquè genera addicció, atempta contra el seu desenvolupament psicosexual i busca únicament el seu plaer sexual.

Amb l'elaboració d'aquest treball sobre la temàtica descrita anteriorment i mitjançant el grau d'educació social, es pretén fer ús de les competències professionals que aquest proporciona als alumnes. Des d'aquesta perspectiva, les competències específiques i transversals adquirides en el grau, es converteixen en una eina clau per abordar el fenomen com a futures educadores socials i des d'una mirada socioeducativa. Les competències que es vinculen en aquest treball s'enfoquen principalment en el disseny de projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius, el lideratge de processos socioeducatius per generar un clima positiu així com la promoció del treball cooperatiu. També, el disseny de processos d'avaluació segons les diverses característiques que es requereixin, i finalment, el reconeixement i la capacitat d'avaluar prèviament a la intervenció la realitat social i la interrelació dels factors implicats.

Finalment, en relació amb l'estructura del treball, aquest es divideix en diversos apartats. En primer lloc, es presenten els objectius corresponents al TFG, on es desglossen 3 objectius específics a partir de l'objectiu general. Posteriorment, a través d'una recerca bibliogràfica, es presenta un marc teòric que pretén aprofundir en la temàtica del consum de continguts pornogràfics des del context de la infància i l'adolescència, s'avaluen les dades més recents i les seves possibles repercussions. A més, es proposen pràctiques i estratègies per la prevenció del consum i per concloure la secció, es fa una recopilació d'aquells programes, projectes i recursos existents envers la sensibilització de la problemàtica. En els apartats que hi ha a continuació, es troba el disseny de la intervenció i de l'avaluació, així com els resultats que s'esperen d'aquesta. En últim lloc, s'exposen les conclusions derivades de l'execució del TFG i tota la bibliografia emprada en el cos del treball.

2. Objectius

Sensibilitzar sobre l'impacte del consum de continguts pornogràfics en els adolescents a partir d'un model d'intervenció.

- Realitzar una recerca per obtenir informació rellevant sobre els efectes del consum d'aquests continguts pornogràfics entre els adolescents, amb l'objectiu d'informar i contextualitzar adequadament la intervenció.
- Aprofundir en la reflexió sobre la importància de l'educació sexual en els contextos formals, destacant la seva rellevància dins del marc de l'Educació Social. Compartir elements que permetin la reflexió.
- Dissenyar una proposta d'intervenció amb la finalitat de ser implementada en el futur, dirigida específicament a les famílies del centre educatiu.

3. Marc teòric

3.1. La problemàtica de la pornografia en la infància i l'adolescència

Tal com diu Castellanos (2006), la definició etimològica de la paraula pornografia prové del grec, i fa referència a la representació gràfica d'escenes de prostitució. Però la *Real Acadèmia Espanyola* (RAE, 2023) la defineix en primera instància com "la representación explícita de actos sexuales que busca producir excitación", el que entenem per una descripció més actualitzada del que s'entén avui dia per aquest terme.

Segons Alario (2018), el que generalment es representa en la pornografia és contingut que exalta el poder dels homes per sobre de les dones, establint representacions que cosifiquen a la dona i se centren en el desig sexual masculí. Aquestes representacions fixen en l'imaginari social certes pràctiques que no són eròtiques, com el dolor físic en les dones, la falta de desig, el patiment, la humiliació, els abusos sexuals a menors, el consum de prostitució, etc.

A més, Rodríguez et al. (2018) citat dins Merlyn et al. (2020), informen que la pornografia és material sexual explícit que transmet informació sobre les relacions sexuals: tipus de relacions, escenaris i guions de còpula, possibles parelles, postures... També transmet models del que entenem com a masculí i femení, ideals sobre el cos i el rendiment sexual, el que és desitjable, el que està permès i el que no, deixant de banda l'afectivitat de la sexualitat i imposant un model de què "hauria de ser" el sexe, a partir de representacions tradicionals, creant discursos amb els quals s'entén el que és normal, saludable, satisfactori, etc.

D'acord amb el que afirmen Bitoa et al. (2021) "El fácil y frecuente acceso de los y las jóvenes a la pornografía es una de las problemáticas actuales que genera preocupación en la sociedad y en especial en aquellas personas adultas con menores a su cargo" (p. 580). La visualització d'aquest tipus de contingut es pot donar de diferents maneres: Apareix accidentalment en el moment que els joves naveguen per internet o fins i tot, la seva aparició es pot donar en format d'anuncis, explicant així les maneres tan fàcilment accessibles que atrapen als menors a l'hora de veure pornografia

(Cabello, 2023). En aquesta línia es troba el model *Triple A* de Cooper, un concepte que informa de tres característiques de l'ús de la pornografia a internet: accessible, assequible i anònim (Martínez Meliá, 2023).

És important tenir en compte que la pornografia dominant promou una sèrie de creences i idees que s'arrelen i estan presents en la vida quotidiana de les persones. Alario (2018) classifica sis tipus d'erotització que la indústria pornogràfica perpetua, resultant en violència masclista. Així mateix, la recerca de Biota et al. (2021) mostra aquesta categorització de l'erotisme dins de la pornografia:

- L'erotització del dolor físic de les dones: on es veuen pràctiques com la doble penetració, el *fisting* (la introducció del puny a la vagina), el *face fucking* (penetrar la cara d'algú), *throat fucking* (penetrar la gola d'algú), entre d'altres.
- L'erotització de la falta de desig de les dones: en aquest apartat es fa referència a continguts gràfics on a l'inici es percep i es mostra que les dones no comparteixen el seu consentiment ni tenen aquest desig sexual, però quan avança el vídeo es mostra com les dones acaben gaudint de les relacions sexuals i acaben sent satisfactòries per elles.
- L'erotització del patiment de les dones: a la gran majoria de vídeos es poden sentir i escoltar crits i molta angonya a banda de l'home agredint de manera física a la figura femenina.
- L'erotització de la humiliació de les dones: hi ha vídeos on es defeca o s'orina sobre les dones, se'ls trepitja el cap mentre són penetrades, etc.
- L'erotització dels abusos sexuals a menors: continguts gràfics on apareixen nenes, mostrades com a verges, les quals sagnen durant les penetracions.

Save the Children (2020a) ens diu que “El grupo de iguales, la familia, la comunidad, etc., condicionan también la forma de vivir la sexualidad en la adolescencia y, en consecuencia, tienen influencia también en las decisiones y conductas de acceso y consumo de pornografía” (p.16).

3.2. Què ens diuen les dades?

Un estudi realitzat per Save the Children (2020a) exposa que més d'un 60% dels adolescents d'entre 13 i 17 que van respondre l'enquesta havien vist pornografia en algun moment de la seva vida i un 53,8% l'havia consumit per primera vegada abans dels 13 anys de vida. L'estudi subratlla, doncs, que l'edat mitjana del primer contacte amb la pornografia és de 12 anys, tot i que cada vegada la franja d'edat en la qual s'accedeix a la pornografia cada vegada és més baixa.

A més, s'afirma que aquest consum s'ha convertit en algo freqüent en les vides dels adolescents, ja que, el 68,2% dels enquestats havia vist pornografia en el darrer mes, arribant a cercar aquest tipus de contingut diàriament i sense considerar el seu consum com a quelcom problemàtic (Save the Children, 2020a).

Així doncs, es troben diferents raons per les quals un adolescent sent la motivació de buscar pornografia (Testa et al., s.f.):

- La curiositat envers la sexualitat. L'accés a aquests continguts resulta més senzill, ràpid i menys vergonyós per ells quan volen obtenir respostes als seus dubtes sobre sexe, ja que aquests conformen la principal font d'educació sexual.

- Pressió dels iguals. El col·lectiu d'adolescents és molt influenciable i és molt més susceptible a la pressió social. De manera que quan un company anima a un altre a veure aquest contingut, negar-se es converteix en una tasca difícil.
- Per plaer sexual o aprenentatge. És freqüent que els nois utilitzin aquest contingut per satisfacció sexual, però en el cas de les noies, aquestes ho fan sovint per aprendre què s'espera d'elles i per satisfer els desitjos dels nois (Sanjuán, 2020 citat dins Testa et al., s.d.).
- Per la gestió emocional. A curt termini la pornografia pot ajudar a distreure i evitar emocions desagradables, i per aquesta raó també hi ha adolescents que la cerquen a internet.

3.3. Conseqüències del seu consum

Ja és una realitat que la pornografia s'ha convertit en la font primària dels infants i joves per obtenir informació sobre la sexualitat (Merlyn et al., 2020) i en gran part és degut a que la societat ho identifica com un tabú pel qual no s'imparteix una educació sexual formal i saludable, que vagi més enllà que l'àmbit biològic (Rojo, 2018). A més, no es dona cap mena d'educació sexual a cap àmbit educatiu públic, convertint la pornografia en l'única font d'educació sexual actual dels adolescents (Miguel, 2020).

Tal com ho afirmen Alcalde i Expósito (2023), el consum de pornografia activa en les persones sense ser conscients un circuit neurològic que fa que la seva percepció de la sexualitat es construeixi a partir de les normes i expectatives d'aquest contingut sexual. Els mateixos autors expressen que en consumir pornografia, es produeix dopamina, un neurotransmissor que provoca plaer. Aquesta substància es genera com a recompensa quan aconseguim alguna cosa i ajuda a consolidar les connexions neuronals que ens permeten repetir la mateixa activitat en el futur.

A més, la professional María Contreras destaca al documental *“¿Cómo afecta el porno a nuestras vidas?” de Dale una Vuelta* que la dopamina que es genera amb aquest tipus de contingut funciona d'una manera específica: cada imatge pornogràfica desencadena una alliberació de dopamina. Així, mil imatges pornogràfiques equivalen a mil alliberacions de dopamina, que provoquen una saturació neuroquímica al cervell. Ella afegeix que enfront aquesta ingesta, el cervell redueix la intensitat dels receptors de dopamina, de manera que es requereix més estímul per obtenir la mateixa sensació de plaer. Això es tradueix en augmentar la quantitat de pornografia que es consumeix i allargar la durada. En última instància, Contreras explica que a mesura que els nivells de dopamina disminueixen, un mètode per augmentar l'excitació és afegir adrenalina, que s'aconsegueix a través d'emocions intenses com la por, el fàstic, la sorpresa, l'estat de xoc, etc. és a dir, veient *“hard porn”*. Aquest procés provoca una reconfiguració neuronal, que altera les actituds de l'usuari i el torna indiferent a escenes que abans li haurien semblat anòmales.

Adicionalment, s'ha trobat una relació directa entre l'observació de pornografia i la reproducció d'allò que s'ha vist entre la població adolescent: els joves imiten el que consumeixen i el que veuen, i sol·liciten de manera explícita a les seves parelles reproduir actes sexuals vistos en els continguts pornogràfics (Rothman i Adhia, 2016; Rothman et al. 2014). En aquest sentit, altres autors com Biota et al. (2021), afirmen que el porno pot generar dins les parelles sexoafectives unes expectatives inassolibles i el desig de dur a terme pràctiques violentes.

Així mateix, el consum de material pornogràfic s'ha associat amb diverses conseqüències negatives en la sexualitat. En l'àmbit de conductes sexuals, s'observa que el consum de pornografia pot provocar una baixa satisfacció sexual i una major excitació (Villena i Chiclana, 2018 citats per Merlyn et al. 2020). A més, es relaciona amb pràctiques sexuals poc segures (Harknessi et al., 2015), com l'absència d'ús del preservatiu en relacions casuales (Wright et al., 2019). Inclusivament, s'ha identificat l'addicció a la pornografia com una possible conseqüència (Velasco i Gil, 2017).

Una altra de les conseqüències del fet que cada vegada el consum de pornografia es doni en edats primerenques, és que els menors accedeixen a aquest contingut sense la maduresa ni els coneixements suficients d'afectivitat i sexualitat, creant en ells unes expectatives irrealistes, irresponsables i perilloses per la salut i integritat de les persones en relació amb les pràctiques sexuals (Biota et al. 2021). Això es veu agreujat pel fet que, com s'ha explicat anteriorment, la pornografia representa escenes basades en el sotmetiment de la dona. Peña (2018) informa que el consum d'aquest contingut genera i fomenta la desigualtat entre homes i dones, perpetuant estereotips i rols de gènere arrelats a la cultura masclista. Ballester et al. (2020) citat per Biota et al. (2021) també assenyala que

Uno de los peores efectos del consumo de pornografía en adolescentes y jóvenes era la distorsión perceptiva, la formación o deformación de actitudes, teniendo en cuenta que por la etapa evolutiva en la que se encuentran no poseen la maduración emocional para comprender lo que ven (p. 284).

Un altre efecte és que quan el seu consum es converteix en quelcom quotidià i usual en el dia a dia de les persones, es normalitza una relació que s'està donant sense consentiment i s'atorga una posició de poder de l'home respecte a la dona (Cabello, 2023).

Per concloure, es podria afirmar que les conseqüències perjudicials del consum de pornografia en adolescents es podrien englobar en aquest llistat (Testa et al., s.d.):

- Expectatives i idees irrealistes sobre la sexualitat
- Conductes sexuals de risc
- Preocupacions sobre la imatge corporal
- Cosificació de la dona i desigualtat entre els sexes
- Violència de gènere

3.4. Com podem prevenir el seu consum?

Per una banda, Testa et al. (s.d.), proporcionen i aporten un seguit d'estratègies i pràctiques per prevenir el consum problemàtic de pornografia dins l'àmbit familiar:

- Donar exemple és una eina efectiva, ja que, establir una norma té molta més potència si es disposa d'un model de comportament saludable. Si els progenitors donen l'exemple als seus fills de tenir sempre el mòbil a la mà, consumeixen pornografia o utilitzen un llenguatge sexualitzat, es converteix en una tasca més complicada demanar als fills i filles que no tinguin els mateixos comportaments i actituds.
- Un altre recurs clau per la prevenció d'aquesta problemàtica és l'observació dels hàbits dels fills/es i d'aquesta manera poder evitar les exposicions no desitjades que poden ocórrer a les

llars. Per això, és important que els progenitors coneguin i sàpiguen a quins dispositius accedeixen els seus infants i l'ús que en fan amb aquests.

- Utilitzar controls parentals en tots els dispositius que disposin d'accés a internet és un mecanisme senzill i ràpid que també pot ajudar a evitar una exposició accidental a aquest tipus de continguts explícits.
- Una altra estratègia per prevenir el consum com a pares i mares i que es pot dur a terme paral·lelament amb les anteriors accions és regular la quantitat de temps que els fills/es utilitzen dispositius amb accés a internet, o també és útil que només accedeixin a internet quan hi hagi un adult a casa supervisant l'ús que se'n fa del dispositiu.
- També es poden ubicar els dispositius en espais comuns i així evitar zones aïllades per impedir el consum de continguts pornogràfics de forma anònima per part dels menors.
- Per acabar, establir normes per l'ús de dispositius i posar límits pot ajudar no només a reduir el risc d'exposició al consum de pornografia, sinó que a més a més, pot facilitar que es doni un ús adequat i saludable dels suports i recursos digitals, evitant i prevenint els riscos associats a l'ús d'internet, videojocs i xarxes socials.

D'altra banda, a nivell Europeu i dins l'estat espanyol trobem normatives legislatives vigents que s'estableixen per afavorir i que es donin millors condicions per dur a terme aquesta prevenció des de les llars limitant el consum de continguts pornogràfics, i més específicament, entre el col·lectiu de ciutadans menors. Així doncs, l'estat regula el control parental per la prevenció d'aquesta problemàtica social a través de les lleis que es mostren a continuació:

- *Llei 13/2022, del 7 de juliol, General de Comunicació Audiovisual*: En l'article 89 s'introdueixen mesures per la protecció d'usuaris i dels menors davant determinats continguts audiovisuals, també obliga els llocs web a crear sistemes de verificació d'edat per a continguts que inclouen violència o pornografia i permet l'aplicació del control parental.
- *Llei Orgànica 8/2021, del 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència*: En l'article 46 contempla que les administracions públiques han de realitzar diagnòstics tenint en compte l'edat i el gènere sobre l'ús segur d'internet entre els menors i les problemàtiques de risc associades. A més, també han de fomentar la col·laboració amb el sector privat per crear entorns digitals segurs, una major estandardització en l'ús de la classificació per edats i l'etiquetatge intel·ligent de continguts digitals. Per acabar, han d'afavorir la implementació i l'ús de controls parentals que ajudin a la protecció dels menors d'edat envers l'exposició a continguts nocius.

Cal destacar que aquestes normatives són un gran avenç i un pas important per limitar l'accés, però, tot i això, la completa regulació d'aquest fenomen a internet és un desafiament considerable pel seu fàcil accés a aquest contingut en línia (Valdés, 2023). D'aquesta manera, és quelcom necessari que les legislacions tinguin en compte i vetllin per la protecció dels menors davant del consum d'aquests continguts per a adults de manera que les famílies no es trobin desamparades i se'ls converteixi en una tasca difícil o impossible evitar el consum i els efectes del problema al qual s'enfronten actualment molts pares i mares.

3.5. Revisió de pràctiques i recursos existents envers la sensibilització

Pel desenvolupament d'aquest projecte s'han tingut en compte programes de prevenció i sensibilització tant a escala nacional com internacional per l'abordatge d'aquesta qüestió crítica, el que ha permès comprovar quins recursos i programes existents hi ha en l'actualitat i conèixer quin és el panorama actual dins d'aquest àmbit d'intervenció.

És important assenyalar que existeix una falta de programes dirigits específicament a l'abordatge de l'addicció al porno en l'adolescència. Tot i que es troben fàcilment programes i tallers relacionats amb l'educació sexual amb un enfocament general, n'hi ha molt pocs d'aquells que tenen la finalitat d'informar i conscienciar a les famílies dels efectes nocius d'aquestes pràctiques (Conde, 2021).

- Programa de prevenció i sensibilització sobre l'ús de la pornografia al Perú "*No mires a otro lado*" de l'autora Martínez Meliá (2023): Aquest programa s'implementa a l'escola Santa María de Guadalupe del Perú i es dirigeix a mares i pares amb fills adolescents. És un projecte que a les sessions es faciliten eines i informació necessària per abordar aquesta problemàtica de la societat actual i destaca la importància del paper de la família per poder prevenir-la a través de la comunicació.
- Tallers de sexualitat i pornografia de l'organització *Dale una Vuelta* (2023) pels centres educatius: són tallers dirigits per experts en sexualitat, i ofereixen pautes per viure una sexualitat saludable, positiva i responsable a més a més d'advertir dels riscos del consum de pornografia *online*. Ofereixen tallers i sessions diferents per mares i pares, equip docent i estudiants dels 11 als 18 anys. En relació amb les que es dirigeixen a les famílies, entre els seus objectius es troba el de dotar d'habilitats de regulació emocional i habilitats socials com la comunicació i l'assertivitat.
- Taller de prevenció dels efectes del consum de pornografia en menors i joves dissenyat per l'ajuntament d'Herència (Ciudad Real). Pretén facilitar un major i millor coneixement de la realitat dels joves respecte al consum de pornografia i els seus efectes en la salut. La iniciativa va destinada als pares i docents tot i que també contempla un altre taller per joves en horari escolar, ja que el taller per a pares es du a terme durant la tarda (Herencia.net, 2022).
- Guia per famílies sobre el consum de pornografia en l'adolescència: Save the Children (2020b) ha elaborat una guia anomenada "*Tenemos que hablar de porno*" juntament amb l'informe "*Desinformació sexual: Pornografia i adolescència*" la qual està dirigida als pares i mares, i perquè aquests puguin ajudar als seus fills i filles a formar-se d'acord amb una visió crítica i realista sobre la pornografia. Aquesta guia ofereix moltes eines i recursos, així com recomanacions de sèries exitoses que podrien servir d'ajuda a l'hora de treballar aquest repte que tenim com a societat.

De tots aquests recursos existents, es destaquen els elements que hi ha a continuació i que junt amb el marc conceptual seran fonamentals pel disseny d'intervenció. Per tant, després d'analitzar diverses propostes, s'ha trobat que algunes metodologies són particularment útils i han servit com a base per aquest projecte del TFG. En el programa "*No mires a otro lado*" es ressalta la importància de la participació i implicació dels progenitors en aquest tipus d'intervencions, donat que contribueixen significativament al benestar dels seus fills (Randolph et al. 2009). Aquesta perspectiva ha estat

extremadament útil per definir i delimitar el grup diana més adient i apropiat dins del context de la intervenció. Seguidament, els tallers de *Dale una Vuelta* posen l'èmfasi en la comunicació entre el col·lectiu de pares i mares durant les seves sessions, les quals són dirigides per experts en sexualitat. Aquest recurs ha estat clau per considerar la inclusió de dinàmiques en el projecte que orientin als progenitors sobre com afrontar i com donar suport als seus fills/es. També és pertinent destacar l'horari del taller de prevenció organitzat per l'ajuntament d'Herència (Ciudad Real). Aquest taller està dirigit als pares i mares, i tenint en compte la seva situació laboral, sovint amb disponibilitat limitada durant el matí, l'horari del taller esdevé un aspecte crucial. Finalment, la iniciativa de Save the Children, que recomana l'ús de diversos materials audiovisuals per tractar aquest fenomen, es presenta com una estratègia innovadora i atractiva que genera un impacte positiu en la població jove i adulta, ja que ajuda a desmuntar les seves concepcions preestablertes sobre la sexualitat.

4. Disseny de la intervenció

4.1. Contextualització

Aquesta proposta d'intervenció del TFG se situa a Sallent, un municipi amb una població de 6.805 habitants l'any 2022, localitzat a la comarca del Bages. Segons les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (2022), la població sallentina més jove que es troba en la franja d'edat d'entre els 5 i els 19 anys, representa aproximadament un 15% de la ciutadania. És per això que es considera pertinent enfocar-se en les famílies d'aquest segment de la població per a la implementació de la intervenció, ja que com s'ha pogut veure en els apartats anteriors, hi ha una manca de sensibilització per part dels fills envers els efectes adversos de la pornografia i, per altra banda, una preocupació per part dels progenitors sobre aquesta problemàtica. Així doncs, amb aquest projecte es pretendria satisfer aquestes necessitats detectades en el col·lectiu esmentat.

Aquesta localitat disposa de dos centres d'educació primària i un d'educació secundària. Aquest últim es troba a la perifèria del municipi, és de titularitat pública i és el marc en el qual es contextualitza la intervenció d'aquest projecte. Segons la documentació institucional de l'institut, actualment ofereix Educació Secundària Obligatoria (ESO), batxillerat i cicles formatius de grau mitjà. Per tant, acull, en el nivell de l'ESO, a l'alumnat de Sallent i Cabrianes, i en el nivell d'estudis postobligatoris, a l'alumnat d'altres municipis com Navàs, Balsareny, Berga, entre d'altres. En total, el centre compta amb aproximadament uns 380 alumnes d'ESO, 80 de batxillerat i 50 de cicles formatius.

Considerant l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA) o Associació de Famílies d'Alumnes (AFA) com un agent que participa activament en la comunitat educativa, és on es troba la possibilitat de focalitzar més específicament la intervenció, convertint a les seves famílies membres en el col·lectiu diana. Aquest treball amb les famílies de l'AMPA també podrà facilitar l'establiment de comunicació i coordinació tant amb el centre educatiu com amb les altres famílies que no formin part d'aquest òrgan col·legiat i que desitgin participar en el projecte gràcies a la seva difusió.

Així doncs, considerant que la participació en la intervenció podria fluctuar en funció de la disponibilitat i implicació de les famílies dels estudiants, aquest projecte ha estat dissenyat per ser

flexible i adaptar-se al nombre d'usuaris que assisteixin a cada sessió. Aquesta adaptabilitat es fa possible gràcies a l'ús eficient dels recursos materials i funcionals disponibles al centre educatiu INS Llobregat.

4.2. Col·lectiu destinatari

S'ha determinat que aquest projecte es dirigeix als pares i mares dels adolescents de l'AMPA/AFA, així com als progenitors del centre educatiu que no en són membres. La raó d'això és que, a través de les sessions amb grups familiars, aquests poden aportar valor a la intervenció i enriquir-la compartint experiències personals reals entre ells.

4.3. Objectius de la intervenció

Sensibilitzar a les famílies de l'AFA/AMPA i del centre d'educació secundària INS Llobregat de Sallent sobre el consum de pornografia en els menors.

- Facilitar espais i moments per desestigmatitzar la temàtica i poder parlar de les experiències dels participants
- Conscienciar sobre l'impacte negatiu del porno
- Desmitificar pensaments hegemònics sobre la sexualitat i pràctiques sexuals
- Millorar la comunicació entre els progenitors i els fills a l'hora de tractar la sexualitat
- Compartir elements que permetin la reflexió sobre la importància de l'educació sexual en els contextos formals.

4.4. Metodologia

A. Justificació de la metodologia/estratègies de la intervenció

La present intervenció s'organitza amb el desenvolupament d'un total de 6 sessions, i aquestes es divideixen en diferents tipologies; dues sessions prèvies dirigides a cohesionar el grup de participants, les quals tenen una durada d'una hora cadascuna i quatre sessions d'una hora i mitja, enfocades a la sensibilització de la problemàtica a treballar.

Les sessions no tenen una durada massa llarga, ja que al treballar amb pares i mares és quelcom usual que la incompatibilitat d'horaris dificulti la disponibilitat i la participació presencial, sigui per motius laborals o de maternitat/paternitat, entre d'altres. Així doncs, una manera de facilitar la major assistència possible, ha estat adaptar els horaris a les necessitats de les famílies i implementar les sessions durant les tardes.

Totes les sessions es desenvolupen en un espai gran del centre educatiu, de manera que es garanteix el màxim d'aforament disponible per a totes les participants. En aquest sentit, l'institut proporciona tant els recursos funcionals com els materials en el cas que l'AMPA/AFA no disposi d'algun que requereixi el projecte.

Al llarg de les sessions es troben metodologies vivencials, que agafen un paper essencial en el projecte, perquè mitjançant les activitats en grups familiars grans i petits, les famílies aprofiten les

experiències i històries de vida que narren les altres generant així un espai segur on ningú se sent jutjat/da i on els participants poden aprendre de manera conjunta i a través dels altres.

En aquesta línia, es considera essencial destacar l'ús recurrent de les dinàmiques en grups petits, ja que aquests afavoreixen la participació de tots els membres i faciliten el treball cooperatiu i en equip. Freqüentment, es conclou la sessió o la dinàmica amb una posada amb comú amb la resta de grups, per tal de compartir les possibles reflexions que hagin sorgit durant la intervenció. En el cas del treball individual, també és quelcom necessari, perquè fomentar-lo i implementar-lo ajuda a promoure l'autonomia dels destinataris a l'hora de prendre decisions relacionades amb el projecte.

Pel que fa a l'avaluació del projecte, s'han tingut en compte els 3 moments diferents per recollir informació rellevant dels destinataris, tot i que també s'ha considerat adequat recollir el testimoni dels fills i filles a l'hora de fer l'avaluació inicial i saber quin és l'estat actual de la família i conèixer quina és la situació de partida.

Així doncs, s'aplicarà una enquesta inicial tant als pares i mares com als fills la setmana abans d'iniciar la intervenció. Aquest qüestionari és de tipus estructurat amb preguntes tancades que només permeten una resposta dins l'escala de l'1 al 4. El mateix qüestionari s'aplicarà en el moment de l'avaluació final, és a dir, la setmana posterior de la finalització de la intervenció, però aquesta vegada només la respondran els destinataris, i amb les seves respostes podran reflectir els canvis i el possible impacte que el projecte hagi generat dins les llars. Per l'avaluació contínua es passarà un petit qüestionari al finalitzar les quatre sessions de sensibilització, el qual conté una pregunta tancada amb una escala del 0 al 10 i una pregunta oberta.

Per acabar, també s'ha dissenyat una quadrícula per l'avaluació de l'acció formativa la que haurà d'omplir el dinamitzador/a després de cada sessió. En aquesta fitxa s'hauran d'escriure i registrar comentaris i observacions de cada sessió que fan referència als ítems que s'han de valorar.

B. Sessions de la intervenció

Tipologia de sessió	Nº de sessió	Desenvolupament	Recursos	Temporalització i espai
Sessions prèvies de cohesió grupal	1	Dinàmica “Qui és el/la més gran?” En aquesta activitat els destinataris hauran d’ordenar-se per ordre de naixement creant una fila, però no podran parlar ni comunicar-se amb la veu. Dinàmica “Endevina de qui parlem” En un paper cada persona haurà d’escriure una situació divertida, una anècdota que li hagi passat en algun moment de la vida. Després es posaran tots els papers en un pot i es barrejaran. Llavors, col·locats en rotllana, hauran d’anar agafant de manera aleatòria un paper del pot i posteriorment passaran el recipient al company del costat. L’activitat consisteix en que una persona de la rotllana comença explicant l’anècdota que li ha tocat, i entre tots han d’endevinar de qui pot ser la història. Quan sàpiguen qui ha estat, la persona pot acabar de desenvolupar la història perquè els altres el coneguin una mica més. Es farà el mateix passant per totes les persones del cercle.	Material per escriure, paperets, recipient	1 hora de durada. Sala d’actes o pati.
	2	Dinàmica “Dibuix cooperatiu” Per parelles, un ha de dibuixar seguint les indicacions que li dona l’altre, però aquest no les diu en veu alta, sinó que ho ha de fer a través de la mímica. Després d’un temps determinat, han d’ensenyar el dibuix per veure si el receptor ha captat bé el missatge o no. Llavors, es tornarà a fer un dibuix, però aquesta vegada en comptes de seguir les indicacions a través de la mímica, ho podran fer parlant. D’aquesta manera, compararan els dibuixos que s’han fet a través de les dues comunicacions que s’han	Fulls Din A4, material per dibuixar	

		donat i podran veure com pot millorar el resultat quan ens comuniquem a través de la veu. Dinàmica “Posem-nos en comú” Es dividirà el grup en diferents equips de manera aleatòria, en 2 minuts hauran de trobar un aspecte que tinguin en comú tots els membres del grup. Després hauran d'explicar què és allò que tenen totes les persones de cada equip en comú i es tornaran a crear equips diferents seguint la mateixa dinàmica. Es faran les rondes que es considerin necessàries.		
Sessions de sensibilització	1	Activitat “Coneixements inicials” En rotllana, cada participant disposarà d'una targeta vermella, verda i groga. La dinamitzadora anirà exposant a la pantalla un seguit de frases que tenen a veure amb els estereotips i mites que giren actualment entorn la pornografia. Després de cada frase, els usuaris hauran d'alçar una de les 3 targetes; la verda si consideren que aquella afirmació és certa, la groga si no saben la resposta i la vermella si pensen que és falsa. L'educadora haurà de revelar quina és la resposta correcta i la seva corresponent explicació. Activitat 2: “Parlem de percentatges” La dinamitzadora anirà exposant un seguit d'afirmacions que tenen a veure amb els percentatges del consum de pornografia dels menors, i els participants, sense conèixer el percentatge real, hauran de trencar d'un full Din A4 el tros de full que creuen que s'assimila més al percentatge real. Després de cada frase, es mostrarà el percentatge correcte. Avaluació contínua	Targetes verdes, grogues i vermelles, projector, fulls Din A4, material per escriure	1 hora i mitja de durada. Sala d'actes.

	2	Dinàmica Joc de rol Se simularà una situació en què el dinamitzador es farà passar per un adolescent que ha estat descobert veient pornografia i els pares hauran de simular per grups com reaccionarien davant aquest descobriment. Un cop acabin les simulacions de tots els grups, el dinamitzador juntament amb els pares ressaltaran aspectes positius de l'actuació i alguns aspectes que haurien de modificar-se (sempre des del respecte i l'enriquiment personal). Activitat "Comunicació familiar" Es projecta un fragment del film "Del revés" on es visualitza la primera cita de la filla, i el noi ve a recollir-la a casa i el reben els pares de la noia, els quals tenien entès que la seva filla sortiria amb amigues. Després de visualitzar el curt, la dinamitzadora planteja les següents preguntes: - Com valoreu la reacció del pare? Com valoreu la interacció entre la mare i la filla en el vídeo? - Les respostes de Ridley són adequades o no? Com hauríeu reaccionat vosaltres en una situació similar? En finalitzarà l'activitat amb una reflexió conjunta i cooperativa de tots els usuaris. Avaluació continua	Projector i altaveus, film "Del revés", material per escriure	
	3	Activitat "Què significa?" Es farà un petit <i>Kahoot</i> amb preguntes relacionades amb diferents pràctiques sexuals que sovint apareixen als vídeos pornogràfics, i hauran d'esbrinar en què consisteixen els noms d'algunes de les pràctiques que es realitzen. Al final de l'activitat, es	Projector, plataforma Kahoot , llistats amb els títols de vídeos	

		reflexionarà envers les pràctiques sexuals que es mostren als vídeos porno i com pot afectar aquest consum als fills i filles. Activitat “Són reals aquests títols?” Es dividiran en grups de 5 o 6 persones, i cada un rebrà un llistat de títols dels vídeos que podem trobar a les pàgines de contingut pornogràfic i d'altres que són inventats. Amb el grup hauran de dir quins títols són reals i quins no ho són. Després es posarà en comú amb tot el grup gran repassant títol per títol i cada grup dirà quina ha estat la seva classificació. Finalment, es farà la reflexió envers els títols que es fan servir per cridar l'atenció dels joves, i quines connotacions negatives i sexistes tenen al darrere. Avaluació continua	pornogràfics, material per escriure	
	4	Dinàmica Teatre de l'oprimit (Role-playing) Els participants es dividiran en grups, i cada un rebrà un enllaç a una escena d'un vídeo pornogràfic on es mostrin actituds masclistes o pràctiques sexuals perjudicials (també es pot adaptar l'activitat exposant un text que relati la situació). Entre els petits grups hauran d'analitzar l'escena o el text i anotar aquelles accions que considerin que són perjudicials. Per últim, hauran de trobar una possible solució que pogués reconstruir aquella situació. Activitat “Aprenem com prevenir-ho?” Amb tot el grup de participants hauran d'anar debatent sobre unes targetes que la dinamitzadora anirà presentant. El contingut d'aquestes estarà relacionat amb estratègies i accions per la prevenció del consum de pornografia, tot i que hi haurà una quantitat de targetes amb accions que desfavoreixen aquesta prevenció i que no ajuden per assolir-la. Per tant, els participants hauran de descartar aquelles que no	Dispositius electrònics o fulls amb les escenes descrites, material per escriure, fulls Din A4, targetes d'accions de prevenció, cinta adhesiva	

		ajudin a la prevenció del consum de pornografia i enganxar a la pissarra aquelles que sí que ho fan. Una vegada considerin que han acabat, la dinamitzadora podrà corregir les possibles errades i fer l'explicació corresponent. Avaluació continua		
--	--	--	--	--

Font: d'elaboració pròpia

C. Cronograma de la intervenció

	SETMANA 1	SETMANA 2	SETMANA 3	SETMANA 4	SETMANA 5	SETMANA 6	SETMANA 7	SETMANA 8
Avaluació inicial								
Avaluació continua								
Avaluació final								
Avaluació formativa								
Sessió 1: Cohesió								
Sessió 2: Cohesió								
Sessió 1: Sensibilització								
Sessió 2: Sensibilització								
Sessió 3: Sensibilització								
Sessió 4: Sensibilització								

Font: d'elaboració pròpia

D. Avaluació de la intervenció

AVALUACIÓ INICIAL

En primer lloc, aplicar aquesta avaluació inicial prèviament a la intervenció aportarà informació rellevant i essencial pel que fa a l'estat i situació actual dins de cada família. És a dir, permet entendre millor les necessitats i expectatives dels progenitors i dels seus fills i filles, el que ajuda a adequar el disseny i implementació d'estratègies més efectives que s'alineen més amb les necessitats dels destinataris.

En segon lloc, l'avaluació inicial proporciona una base sobre la qual es pot mesurar el progrés i l'eficàcia del nostre projecte d'intervenció. Permet identificar pràctiques que requereixen millora i ajuda a fer modificacions necessàries per garantir que s'estigui proporcionant el millor suport possible.

Finalment, implementar l'avaluació inicial als fills/es també és molt beneficiós. Els testimonis dels joves poden proporcionar una visió valuosa de les seves experiències, i aquesta informació també permet assegurar que s'està aconseguint una diferència positiva tant en les vides dels pares i mares com en la dels fills/es. Doncs, a continuació s'exposen les enquestes descrites adreçades als fills i filles de les famílies participants i l'enquesta adreçada als progenitors participants.

Enquesta per a fills/es: Respon segons el teu grau d'acord (1=molt desacord; 4=completament d'acord)	1	2	3	4
Edat:				
Gènere:				
A casa parlem de sexualitat amb naturalitat				
Intento ocultar el meu consum de pornografia a casa perquè crec que no ho entendran				
Consumeixo pornografia freqüentment				
Considero que la pornografia no és la realitat				
Intento o m'agradaria imitar les pràctiques sexuals que veig al porno en les meves relacions sexuals				
Considero que a la majoria dels vídeos porno es duen a terme pràctiques sexuals saludables				
M'agradaria poder parlar de sexualitat a casa				
Conec els efectes del consum de pornografia				

Font: d'elaboració pròpia

Enquesta per a progenitors: Respon segons el teu grau d'acord (1=molt desacord; 4=completament d'acord)	1	2	3	4
Edat:				
Gènere:				
A casa parlem de sexualitat amb naturalitat				
El meu fill/a intenta ocultar el seu consum de pornografia a casa perquè creu que no ho entendrem				
Crec que consumeix pornografia freqüentment				
Considero que la pornografia no és la realitat				
Crec que intenta o li agradaria imitar les pràctiques sexuals que veu al porno en les seves relacions sexuals				
Considero que a la majoria dels vídeos porno es duen a terme pràctiques sexuals saludables				
M'agradaria poder parlar de sexualitat a casa				
Conec els efectes del consum de pornografia				

Font: d'elaboració pròpia

AVALUACIÓ CONTÍNUA

L'avaluació contínua dels aprenentatges en aquest projecte educatiu es duu a terme de manera regular per supervisar el progrés dels aprenents. Per una banda, aquesta permet identificar ràpidament qualsevol problema o dificultat que els destinataris puguin estar experimentant. Això ajuda a intervenir de manera oportuna i a proporcionar un suport addicional si és necessari.

Per altra banda, l'avaluació contínua també facilita una millor comprensió de com els aprenents estan processant i assimilant la informació. Amb aquesta informació es pot ajustar el procés d'ensenyament-aprenentatge per assegurar que s'estan satisfent les seves necessitats. A més, permet als participants entendre el seu procés i a prendre consciència dels seus progressos, fomentant entre el col·lectiu de participants la motivació i compromís amb el projecte.

Per tant, l'eina per recollir i implementar l'avaluació contínua és el petit qüestionari que apareix a continuació.

Nom participant:										Data:
Encercla el número que consideres que reflecteixi millor el nivell d'aprenentatge de la sessió (0=no he après gens, 10= he après molt):										
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Escriu què has après i/o l'aprenentatge que consideris més rellevant d'aquesta sessió:

Font: d'elaboració pròpia

AVALUACIÓ FINAL

L'avaluació final és un element crucial que permet mesurar el progrés dels nostres participants. Aquesta proporciona una visió clara del que han après i de com han evolucionat al llarg del projecte d'intervenció. Un tret molt rellevant és que aquesta avaluació ajuda a comprendre l'eficàcia i l'impacte del projecte i sobretot, a fer ajustaments per a futures intervencions.

Enquesta per a progenitors: Respon segons el teu grau d'acord (1=molt desacord; 4=completament d'acord)	1	2	3	4
Edat:				
Gènere:				
A casa continuem sense parlar de sexualitat amb naturalitat				
El meu fill/a encara intenta ocultar el seu consum de pornografia a casa perquè creu que no ho entendrem				
Crec que el meu fill/a continua consumint pornografia freqüentment				
Actualment considero que la pornografia no és la realitat				
Encara crec que el meu fill/a intenta o li agradaria imitar les pràctiques sexuals que veu al porno en les seves relacions sexuals				
Considero que a la majoria dels vídeos porno es duen a terme pràctiques sexuals saludables				
M'agradaria poder parlar de sexualitat a casa				
Conec els efectes del consum de pornografia				

Font: d'elaboració pròpia

AVALUACIÓ DE L'ACCIÓ FORMATIVA

L'avaluació de l'acció formativa és un procés fonamental que permet valorar la qualitat i l'eficàcia de les nostres sessions formatives. Per a aquesta avaluació, es té en compte com s'ha desenvolupat la sessió, la claredat de les explicacions, la interacció amb els participants i la capacitat per motivar i mantenir l'interès del grup. A més, s'analitza l'ús i la gestió dels materials i recursos didàctics, la seva utilitat per facilitar l'aprenentatge i la seva gestió durant la sessió. També es valora si el temps s'ha gestionat de manera efectiva, assegurant que tots els temes importants s'han cobert sense pressa ni retards, si la sessió s'ha adaptat als principis d'aprenentatge del col·lectiu destinatari, etc. i finalment, també es considera qualsevol observació que s'hagi fet durant la sessió o que els participants hagin proporcionat.

Aquesta taula de l'avaluació formativa, permet identificar aspectes a millorar, i facilita la millora de la qualitat de les nostres accions formatives al finalitzar cada sessió.

SESSIÓ Nº X	
Desenvolupament de la sessió	
Dinamització i comunicació	
Gestió dels materials i recursos didàctics utilitzats	
Gestió del temps	
Adequació als principis d'aprenentatge al col·lectiu destinatari	
OBSERVACIONS	

Font: d'elaboració pròpia

4.5. Resultats esperats

En aquest apartat del treball, es presentaran els resultats que s'esperen del projecte, allò que es pretén assolir amb la seva implementació i l'impacte que podria tenir en els participants. Cal destacar que, com que no ha estat possible dur a terme el projecte en el context real del centre educatiu de Sallent, no s'han pogut recopilar aquests resultats reals. Per aquest motiu, s'ha considerat pertinent detallar quines serien les expectatives de resultats i les possibles limitacions que es podrien haver presentat si hagués existit l'oportunitat d'intervenir amb el grup de destinataris del projecte.

Així doncs, es preveu que un dels possibles beneficis que podria aportar el projecte, en cas de funcionar adequadament, seria l'increment de la consciència dels progenitors respecte a l'impacte i els efectes negatius del consum de pornografia en els seus fills adolescents. A més, es podria anticipar que els usuaris adquiririen coneixements sobre com protegir als seus fills d'aquests

continguts i com mantenir converses obertes, superant els estigmes i els tabús sobre aquest tema. Això també podria tenir un efecte preventiu sobre el consum entre els adolescents més joves, que potser encara no han estat exposats a aquesta tipologia de continguts per a adults.

També és cert que, al mateix temps que s'espera que el projecte podria facilitar una major conscienciació entre els destinataris, una de les expectatives que es tenen presents és que, a causa del canvi de perspectiva dels progenitors envers la problemàtica, les famílies podrien decidir iniciar converses sobre sexualitat amb els seus fills amb més naturalitat que abans de fer el projecte. Això implicaria comunicar als membres més joves de la família els coneixements que els destinataris han adquirit i integrat a través de la realització del projecte. No obstant això, també podria succeir que l'efecte i l'impacte de la intervenció es limités en la conscienciació i sensibilització dels progenitors, sense que hi hagués una transferència o un canvi dins del nucli familiar.

Finalment, pel que fa a les limitacions, cal destacar que la més significativa ha estat la impossibilitat de realitzar la intervenció en el context real. Aquesta circumstància no ha permès avaluar resultats reals ni determinar els impactes a curt i llarg termini que podria causar el projecte. En la seva aplicació, tot i tenir-ho en compte, la disponibilitat dels progenitors podria haver estat un factor crític. Habitualment, els pares i mares dels centres educatius públics provenen de classes treballadores, que no disposen dels mateixos recursos que les famílies benestants, les quals poden permetre's més facilitats per implicar-se a un nivell més alt en els aspectes socioeducatius dels fills i filles. En canvi, les famílies amb un nivell adquisitiu més baix es troben amb una dificultat afegida que podria acabar dificultant l'assistència contínua durant les setmanes que perdura el projecte ja sigui per motius laborals o de disponibilitat.

5. Conclusions

A través d'aquest Treball de Fi de Grau (TFG), s'ha pogut aprendre que un aspecte crucial a considerar sobre la contribució i els efectes potencials d'aquesta recerca en l'àmbit de l'educació social és l'abordatge de problemàtiques des de la perspectiva de la prevenció. Com a professionals de l'educació social, es podria implementar de manera paral·lela i conjunta la prevenció i el treball assistencialista, que prioritza la satisfacció de les necessitats bàsiques dels destinataris i usuaris als quals acompanyem.

En el moment d'elaborar aquest TFG, s'ha valorat que aquesta experiència permet adonar-se de la gravetat de la problemàtica, i el present treball pretén abordar-la des de la perspectiva d'un repte social existent a escala global. Mitjançant la prevenció, es poden mitigar i millorar les futures conseqüències associades al consum de pornografia, així com abordar els efectes actuals. Això permetria treballar per desmuntar les expectatives irrealistes sobre les relacions sexuals i prevenir que els més joves de la societat adoptin la pornografia com a referent d'educació sexual.

A més, aquest document pot proporcionar eines pedagògiques als professionals de l'educació social per abordar aquest fenomen en diferents contextos i amb altres col·lectius. Pot servir d'inspiració per a altres professionals que vulguin treballar amb el col·lectiu de pares i mares. Algunes de les activitats proposades podrien adaptar-se per aplicar-les directament amb els fills i filles, o bé prendre com a referència els aspectes destacats dels programes existents de sensibilització i prevenció.

Considerant que la intervenció d'aquest TFG s'ha plantejat per als pares i mares dels alumnes, una possible continuïtat d'aquest treball seria la seva transferència a les aules dels centres educatius. Això implicaria treballar amb els fills i filles en la sensibilització, conscienciant aquesta part de la població sobre els efectes del consum de pornografia, desestigmatitzant i desmuntant els mites sobre les relacions sexuals. D'aquesta manera, els adolescents podrien adoptar com a referent d'educació sexual saludable les escoles, en lloc de la pornografia. Per tant, aquest informe podria contribuir i influir en les polítiques educatives, ja que si es valora que la sensibilització envers aquesta temàtica és efectiva, podria motivar i implicar als centres educatius i altres institucions públiques a incorporar en els seus programes i currículums l'educació afectivosexual.

Amb relació a les aportacions que pot fer aquest TFG, s'ha analitzat l'estat actual dels programes de prevenció que existeixen, i s'ha detectat una manca de projectes adreçats a la sensibilització sobre el fenomen de la pornografia. Com a estudiant d'educació social, ha estat enriquidor poder dur a terme i aportar en el context actual un disseny d'intervenció que s'adapti a les necessitats de les generacions de progenitors que han de fer front a aquest desafiament.

Per concloure, és necessari destacar les reflexions sobre el que aquest procés ha aportat tant en l'àmbit personal com acadèmic. En primer lloc, aquest treball ha proporcionat una visió més crítica sobre la temàtica escollida de l'impacte de la pornografia en els joves. Ha permès analitzar en profunditat els diferents efectes perjudicials del seu consum i comprendre la importància d'una bona educació sexual, que fomenti la igualtat de gènere i la salut en tots els seus aspectes.

En últim lloc, s'ha après la importància de treballar socioeducativament amb les famílies. Aquesta experiència ha permès adonar-se que, com a educadores, tenim un paper crucial en la creació i generació d'espais i moments on es poden compartir experiències de vida entre els usuaris. Aquesta interacció no només enriqueix la nostra pràctica educativa, sinó que també té un impacte positiu en la vida dels usuaris. D'aquesta manera, s'ha pogut comprendre que la nostra tasca com a educadores va més enllà de la simple transmissió de coneixements. Creem espais on els usuaris poden compartir les seves experiències de vida, aprendre els uns dels altres i créixer com a persones. Aquesta és, sense cap dubte, una de les lliçons més valuoses que ha aportat aquesta experiència.

6. Bibliografía

- Alario, M. (2018). La influencia del imaginario de la pornografía hegemónica en la construcción del deseo sexual masculino prostituyente: un análisis de la demanda de prostitución. *Asparkia*, 33 (4), 61-76. <https://doi.org/10.6035/Asparkia.2018.33.4>
- Alcalde, L. M., i Expósito, M. (2023). Dejar el porno: recablear el cerebro. *Nuestro tiempo*, (716), 8. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8965876>
- Biota, I., Avilés, M. L., Ozamiz-Etxebarria, N., Dosil, M., Picaza, M., i Eiguren, A. (2021). Percepción de la población general sobre la pornografía y sus efectos sobre la masculinidad hegemónica. *Revista de Educación Social*, 33, 578-597. <https://eduso.net/resflujo/wp-content/uploads/2021/12/res-33-itsaso.pdf>
- Cabello Martínez, C. (2023). Análisis estadístico del consumo de prostitución y pornografía en la sociedad actual. https://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/203258/TFG_2023_Cabello_Martinez_Claudia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Cabrera-Campoverde, V. I., i Ochoa-Encalada, S. C. (2021). Familia y tecnología en la nueva Educación. *Revista Arbitrada Interdisciplinaria Koinonía*, 6(3), 552-571. <https://doi.org/10.35381/r.k.v6i3.1331>
- Castellanos (2006). Erotismo, violencia y género. Deseo femenino, femineidad y masculinidad en la pornografía. *La manzana de la discordia*, 1(2), 53-65. <https://doi.org/10.25100/lmd.v1i2.1423>
- Conde, A. (2021). *Programa de prevención de adicción a la pornografía en la adolescencia temprana* (Treball de Fi de Màster). Universitat d'Alcalà. https://ebuah.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/47714/TFM_CONDE_GARCIA_2021.pdf
- Dale una vuelta. (2022, Octubre 21). *¿Cómo afecta el porno a nuestras vidas?* [Vídeo]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=QDC4h8DeyjE&t=6s>
- Dale una vuelta. (2023, Octubre 23). *Talleres de sexualidad y pornografía*. <https://www.daleunavuelta.org/talleres/>
- De Miguel, A. (2020). Sobre la pornografía y la educación sexual: ¿puede «el sexo» legitimar la humillación y la violencia?. *Gaceta Sanitaria*, 35 (4) 379-382. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S021391112030039X>
- Harkness, E., Mullan, B., i Blaszczynski, A. (2015). Association between pornography use and sexual risk behaviors in adult consumers: a systematic review. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18 (2), 59-71. <https://doi.org/10.1089/cyber.2014.0343>

- Herencia.net. (2022, Octubre 3). *Taller de Prevención de los Efectos del Consumo de Pornografía en menores y jóvenes*. <https://herencia.net/2022-10-03-taller-de-prevencion-de-los-efectos-del-consumo-de-pornografia-en-menores-y-jovenes/>
- Idescat (2022). El municipi en xifres. <https://www.idescat.cat/emex/?id=081918>
- Ley Orgánica 8/2021, de 4 de junio, de protección integral a la infancia y la adolescencia frente a la violencia, BOE núm. 134 (2021). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-9347&p=20210605&tn=1#a4-8>
- Ley 13/2022, de 7 de julio, General de Comunicación Audiovisual, BOE núm. 163 (2022). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-11311>
- Martínez Meliá, A. R. (2023). *Programa de prevención y sensibilización sobre el uso de la pornografía para familias con hijos adolescentes del colegio Santa María de Guadalupe (Perú). Proyecto Cooperación Internacional al Desarrollo* (Bachelor's thesis). <https://riucv.ucv.es/bitstream/handle/20.500.12466/3094/TFG-1.pdf?sequence=1>
- Merlyn, M.-F., Jayo, L., Ortiz, D., & Moreta-Herrera, R. (2020). Consumo de pornografía y su impacto en actitudes y conductas en estudiantes universitarios ecuatorianos. *Psicodebate*, 20(2), 59-76. <https://doi.org/10.18682/pd.v20i2.1871>
- Peña, L. (2018). El consumo de la pornografía en los adolescentes de 16 a 18 años del Colegio Juan de Salinas ubicado en Sangolquí cantón Rumiñahui en el periodo 2016-2017. [Trabajo de Fin de Grado, Universidad Central del Ecuador]. <http://www.dspace.uce.edu.ec/bitstream/25000/14168/1/T-UCE-0010-PEO034-2018.pdf>
- Randolph, K. A., Fincham, F., i Radey, M. (2009). A framework for engaging parents in prevention. *Journal of Family Social Work*, 12(1), 56-72.
- Real Academia Española. (2023). *Diccionario de la lengua española* (22.ª ed.). Recuperado de <https://dle.rae.es/?id=ThYXkZ3>
- Rojo, I. (2018). Educando en cuerpos pornográficos: un análisis más allá de la excitación. *Revista de Estudios Socioeducativos*, 7, 103-116. https://doi.org/10.25267/Rev_estud_socioeducativos.2019.i7.07
- Rothman, E., Kaczmarzsky, C., Burke, N., Jansen, E., i Baughman, A. (2014): "Without porn ... I wouldn't know half the things I know now": a qualitative study of pornography use among a sample of urban, low-income, black and hispanic youth. *The Journal of Sex Research*, 52(7), 736-746. <https://doi.org/10.1080/00224499.2014.960908>

- Rothman, E., i Adhia, A. (2016). Adolescent pornography use and dating violence among a sample of primarily black and hispanic, urban-residing, underage youth. *Behavioral Science*, 6(1), 1-11. <https://doi.org/10.3390/bs6010001>
- Save the Children (2020a). *Desinformación sexual: pornografía y adolescencia*. https://www.savethechildren.es/sites/default/files/2020-11/Informe_Desinformacion_sexual-Pornografia_y_adolescencia.pdf
- Save the Children. (2020b). *Tenemos que hablar de porno: Guía para familias sobre el consumo de pornografía en la adolescencia*. <https://www.savethechildren.es/notasprensa/guia-para-familias-sobre-el-consumo-de-porno-grafia-en-la-adolescencia-Euskadi>
- Testa, G., Villena, A., Mestre, G., & Chiclana, C. Adolescentes y uso de pornografía. https://www.unir.net/wp-content/uploads/2023/12/Guia-para-Familias_Adolescentes-y-Uso-de-Pornografia.pdf
- Valdés, I. (2023, Abril 23). Is it possible to regulate porn? Spain ponders how to keep adult content away from kids. *El País*. Recuperat 19 de març 2024, de <https://english.elpais.com/society/2023-04-23/is-it-possible-to-regulate-porn-spain-ponders-how-to-keep-adult-content-away-from-kids.html#>
- Velasco, A. i Gil, V. (2017). La adicción a la pornografía: causas y consecuencias. *Drugs and Addictive Behavior*, 2 (1), 228-237. <https://doi.org/10.21501/24631779.2265>
- Wright, P., Miezan, E., Sun, C., i Steffen, N. (2019). Relational monogamy, condomless sex, and perceptions of pornography as sexual information in an English sample. *Sex Health*, 16 (1), 70-74. <https://doi.org/10.1071/SH18050>